

Asia: Takiankankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnos

Paltamon kunta
paltamon.kunta@paltamo.fi

Lausunto

1 Johdanto

Ilmatar Paltamo Oy suunnittelee Takiankankaan-Hukkalansalon tuulivoimapuistohanketta Paltamon ja Puolangan kuntien alueelle. Hankealueelle suunnitellaan enintään 52 tuulivoimalan rakentamista. Voimaloiden kokonaiskorkeus on korkeintaan 350 m ja hankealueen laajuus n. 8122 ha. Hankealue jakautuu kahteen erilliseen alueeseen, joista Takiankankaan osuus on 4678 ha ja Hukkalansalon 3444 ha. Sähkö on tarkoitus siirtää valtakunnanverkkoon joko Fingrid Oyj:n Nuojuan ja Seitenojan väliin rakennettavan uuden sähköaseman kautta (SVE1) tai Nuojuankankaan (SVE2) sähköaseman kautta. Voimalinja rakennetaan pääasiassa olemassa olevan linjan viereen. Hankkeen tuulivoimapuistoalueet ovat metsätalouskäytössä olevaa metsä- ja suoaluetta.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankealueelle tehtiin soidinpaikkaselvitykset kahtena peräkkäisenä vuonna ja sieltä löydettiin useita metson soidinalueita. Selostuksessa kerrotaan, että hankealueella on varsin runsas metsokanta. Alueella on myös teeren soitimia, joista suurimmassa havaittiin yli 300 kukkoa. Näiden lisäksi alueella esiintyy vakaa riekkokanta, ja selvityksissä havaittiin laulavia pyitä sekä molemmilta lajeilta pesintöjä. Selostuksessa metsäkanalinnuille arvioidaan koituvan kohtalaisia seurauksia. Kaksi suunniteltua voimalapaikkaa sijaitsee alle 500 m etäisyydellä soidinpaikoista.

Metsäkanalintuihin kohdistuvista vaikutuksista Luke huomauttaa, että törmäysriskin lisäksi metsäkanalinnut saattavat välttää tuulivoimalaa ympäröivää aluetta tai käyttää sitä vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes et al. 2020A). Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuisivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2020B). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle. Luke näkee, että alle 500 m etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön. Mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi tulisi esim. tornien rakenteissa käyttää huomioratkaisuja. Lisäksi on syytä ajoittaa rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle. Soidinselvitysten tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee ottaa paremmin huomioon voimaloiden sijoittelussa.

Lisäksi on syytä huomioida, että kun voimaloiden välinen etäisyys kasvaa, saattaa myös tuulivoimaloiden väliin jäävä alue kokonaisuudessaan olla häiriöaluetta, mikäli voimaloiden ja tuulivoima-alueiden väliin jäävä alue ei ole riittävä.

Selostuksessa kerrotaan, että hankealueella on luontoselvitysten yhteydessä tehty havaintoja kaikista neljästä suurpetolajista (susi, karhu, ahma ja ilves). Pentueista on havaintoja ilveksen ja karhun osalta. Luke näkee, että selostuksessa tulisi käsitellä mahdollisia vaikutuksia myös muiden suurpetolajien kuin suden osalta. Esimerkiksi karhun tiedetään olevan herkkä häiriöille.

Selostuksessa todetaan, että johtoalueelta ei tunnistettu suurpedoille (pl. susi) tai metsäpeuralle tärkeitä elinympäristöjä taikka niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Luken tietojen mukaan johtoalueen Vaalan puoleinen pää sijoittuu lähelle merkittäviä metsäpeuran kesälaidunalueita. Lisäksi Takiankankaan alueen läheisyydestä on kesäaikaista pantapeurahavaintoja. Suurpetojen osalta Luke tuo esille, että tehdyt ja suunnitellut selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida näiden selvitysten avulla määrittää.

Metsäpeuralle ja suurpedoille (pl. susi) arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohtalaisia vaikutuksia. Suden osalta hankkeen vaikutusten arvioidaan kohoavan suuriksi erityisesti keskeisen sijaintinsa vuoksi. Myös yhteisvaikutusten osalta todetaan, että vaikutukset voivat kohota merkittäviksi.

Selostuksessa keskitytään vain lyhytaikaisiin välttelyvaikutuksiin, eikä ole referoitu pitkän aikavälin vaikutuksia. Tutkimustietoa teollisesta rakentamisesta on olemassa ja koska tuulivoimaa rakennetaan pitkällä tähtäimellä, vuosikymmeniksi, tulee vaikutukset huomioida myös pitkällä tähtäimellä. On hyvä huomioida myös se, että rakentaminen voi vaikuttaa myös muilla tavoilla kuin välttämiskäyttäytymisen kautta. Petosaalissuhteet voivat muuttua, kun rakenteita tulee lisää (mm. Ehlers ym. 2014, James ja Stuart-Smith 2000, Serrouya ym. 2018, Stewart ym. 2020). Vaikutusten tarkastelu lähinnä välttämiskäyttäytymisen kautta on puutteellista.

Yhteisvaikutusten tarkastelun osalta Luke näkee merkittävänä puutteena sen, että tarkastelussa on huomioitu ainoastaan lähimmät hankkeet. Esimerkiksi metsäpeuran osalta olisi hyvä tarkastella tuulivoimarakentamisen tilannetta koko sen levinneisyysalueella.

Metsäpeuran osalta Luke huomauttaa, että Oulujärven molemminpuoliset alueet Kainuun länsiosissa ovat tärkeitä metsäpeurapopulaatioiden yhdistymisen näkökulmasta. Metsäpeurapopulaatio on hiljalleen levittäytyvä sekä kasvava erityisesti Suomenselän (Pohjois-Pohjanmaan) suunnasta. Metsäpeura asuttaa harvalukuisena jo molempia alueita, Kajaanin sekä Puolangan länsiosia. Levittäytymisen tukemista varten suunnitellaan uutta LIFE-hanketta. Kyseisellä alueella on laadukkaita metsäpeuran kesäelinympäristöjä vähän ja tämänhetkisen tuulivoimasuunnittelun myötä ne uhkaavat jäädä tuulivoima-alueiden väliin eristykseen. Kulku Kainuun ja Suomenselän populaatioiden välillä tulee turvata jättämällä hankealueiden väliin vähintään 5–10 kilometrin väliset käytävät (ks. Skarin ym. 2018), joita metsäpeurat voivat asuttaa ja jotta levittäytyminen olisi mahdollista.

Luke näkee, että ehdotus seurantaohjelmaksi on direktiivilajien osalta suppea. Selostuksessa kerrotaan, että seurantaohjelmassa seurataan vaikutuksia linnustolle. Luke huomauttaa, että seurantaa tulisi tehdä myös mm. metsäpeuran ja suurpetojen osalta.

Luke näkee myös puutteena, että hankkeen vaihtoehtojen välillä ei ole suuria eroja: VE1 (52 voimalaa), VE2 (50 voimalaa), VE3 (49 voimalaa) ja VE4 (47 voimalaa).

3 Lausunnon tiivistelmä

Selostuksen mukaan hankealueella esiintyy direktiivilajeista kaikki neljä suurpetolajiamme ja metsäkanalintulajiamme. Tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle. Luke näkee, että alle 500 m etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön. Luke suosittelee tornien maalaamista tummiksi mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi on syytä ajoittaa rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle. Suurpetojen osalta Luke tuo esille, että tehdyt ja suunnitellut selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida näiden selvitysten avulla määrittää. Metsäpeurapopulaatio on hiljalleen levittäytyvä sekä kasvava erityisesti Suomenselän (Pohjois-Pohjanmaan) suunnasta. Metsäpeura asuttaa harvalukuisena jo mm. Puolangan länsiosia. Levittäytymisen tukemista varten suunnitellaan uutta LIFE-hanketta. Kyseisellä alueella on laadukkaita metsäpeuran kesäelinympäristöjä vähän ja tämänhetkisen tuulivoimasuunnittelun myötä ne uhkaavat jäädä tuulivoima-alueiden väliin eristykseen. Kulku Kainuun ja Suomenselän populaatioiden välillä tulee turvata. Selostuksessa arvioidaan lajien sopeutuvan tuulivoimaan rakennusvaiheen jälkeen. Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. Vaikutusten mitta saattaakin siten poiketa tästä selostuksessa annetusta arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Luke näkee myös puutteena, että hankkeen vaihtoehtojen välillä ei ole suuria eroja.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 23.11.2023 klo 10:26:05.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen

Liitteet:

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Tiedoksi: